

V L A A M S   P A R L E M E N T

Zitting 2000-2001

18 januari 2001

VOORSTEL VAN DECREET

– van de heer Ludo Sannen –

**houdende wijziging van het decreet van 12 juni 1991
betreffende de universiteiten in de Vlaamse Gemeenschap en van het decreet van 13 juli 1994
betreffende de hogescholen, wat de taalregeling in het hoger onderwijs betreft**

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

I. Inleiding

Het hoger onderwijs houdt vandaag minder rekening met de traditionele landsgrenzen. We stellen ook vast dat onze opleidingen inhoudelijk zeer snel wijzigen. De tijd dat een student een paar jaar studeerde en daarop dan zijn volledige loopbaan kon opbouwen, is voorgoed voorbij. Daarnaast zullen onze instellingen voor hoger onderwijs in de toekomst ook inhoudelijk een veel actievere rol op zich moeten nemen. Door de verhoogde internationalisering van het wetenschappelijk onderwijs, zullen ze zich actief moeten opstellen op dit terrein. Het is wenselijk dat de invulling van de opleidingen een internationale toets krijgt. Belangrijk voor kennisoverdracht en onderzoek is de taal die daarvoor wordt gehanteerd. De Vlaamse universiteiten en hogescholen worden op dat vlak momenteel door de bestaande wetgeving erg beperkt in hun mogelijkheden. In vele andere lidstaten van de Europese Gemeenschap is het niet de overheid die het taalgebruik aan die instellingen regelt, maar zijn het de universiteiten zelf. Er wordt enkel een algemeen kader opgelegd.

Samenvattend komt dat neer op drie zaken :

- de bestuurstaal is steeds de officiële taal van de regio of het land ;
- de taalopleiding vormt een uitzondering (elke taal kan) ;
- de andere opleidingsonderdelen mogen in een andere taal worden gegeven. De instelling bepaalt zelf de voorwaarden.

In de praktijk is dit het geval in Engeland, Nederland, Wallonië en Duitsland. In Frankrijk mogen de onderwijsinstellingen in de praktijk ook zelf bepalen welke taal er wordt gebruikt, maar iedere Fransman behoudt wel het recht om zich op elk ogenblik in het Frans uit te drukken. De huidige Vlaamse wetgeving is erg streng en strikt. Bovendien zijn de mogelijkheden om in een andere taal onderwijs te geven in de praktijk niet echt realiseerbaar en zullen ze dit door wijziging van de structuur van de opleiding in de toekomst nog minder zijn. Hierdoor is de kans reëel dat Vlaanderen zijn voorname positie op het vlak van hoger onderwijs zal kwijtraken. Het is dus dringend nodig dat de strikte Vlaamse wetgeving wordt aangepast aan

de Europese realiteit. Dat is noodzakelijk om de doelstelling die de Vlaamse regering in haar kleurennota uiteenzet, mogelijk te maken : “Om het beste in onszelf tot volle ontplooiing te brengen, moet Vlaanderen eerst en vooral een lerend trefpunt uitbouwen.” (Kleurennota, Vlaamse regering, 7 juli 2000)

Pedagogisch-linguïstische en wetenschappelijke argumenten

Door de verhoogde snelheid van de wetenschappelijke ontwikkeling en de internationale uitwisseling ervan is het niet voldoende om enkel taallessen in een vreemde taal te volgen, maar moet de student – in de evolutie naar het levenslang leren zijn we dit allemaal – leren communiceren over professionele onderwerpen in een vreemde taal.

Zowel in het Vlaams Parlement als aan de instellingen voor hoger onderwijs werd de discussie over het taalgebruik meermaals gevoerd. Er wordt steeds gewezen op het gevaar van een ‘ontnederlandsing’ van het onderwijs. Dat is inderdaad een belangrijk argument : het Nederlands in Vlaanderen mag niet ‘vervallen’ tot een regionaal taaltje, maar moet een cultuurtaal en een wetenschappelijke taal blijven. Door het invoeren van de mogelijkheid tot meer lessen in een andere taal zal het Nederlands als cultuurtaal niet worden ondermijnd. Momenteel heeft gemiddeld slechts 13% van de bevolking een diploma van het hoger onderwijs. Dat percentage zal wellicht in de volgende jaren verder toenemen tot 20 à 25%. We pleiten voor een versoepeling van het anderstalige aanbod in de tweede cyclus van opleidingen met meer cycli of in het laatste jaar van opleidingen met één cyclus. Inleidende vakken blijven dus het Nederlands als voertaal gebruiken. Hierdoor wordt enerzijds het gebruik van het Nederlands als wetenschappelijke taal gewaarborgd, en wordt anderzijds de verdere ontwikkeling zowel van het Nederlands als van de Vlaamse wetenschappelijke kennis door een verhoogde interferentie met ander talen aangewakkerd.

Meertaligheid van onze studenten is zeer belangrijk voor hun toekomst. Bovendien kan het eenvoudiger en soepeler invoeren van vakken in andere talen leiden tot een hechtere samenwerking met onder andere universiteiten en hogescholen van de Franse Gemeenschap maar ook met universiteiten en hogescholen in het buitenland. Professionele meertaligheid van docenten zal er bovendien ook voor zorgen dat docenten meer ervaringen kunnen opdoen in het buitenland en dat onze studenten vaker geconfronteerd zullen worden met andersta-

lige docenten doordat de uitwisseling van lesgevers op een actievere wijze zal kunnen plaatsvinden.

Uit recent onderzoek blijkt dat de talenkennis van de Vlamingen afneemt. Het is dus niet zo evident meer dat de Vlaming die sinds mensenheugenis bekend staat voor zijn talenkennis, in de toekomst diezelfde talenkennis zal hebben. Het kan daarom zeker geen kwaad onze studenten óók in het hoger onderwijs meer in contact te brengen met andere talen. Momenteel zijn reeds heel veel handboeken Engelstalig en wordt verwacht van de student dat hij een grote passieve talenkennis bezit. De actieve kennis van de talen wordt echter minder aangescherpt tijdens zijn studieperiode. In een maatschappij waarin communicatie steeds belangrijker wordt, is het aan te bevelen tijdens de hogere opleiding de student actief met verschillende talen te confronteren. Verschillende universiteiten bieden nu al taallessen aan die specifiek voor een bepaalde studierichting zijn bedoeld en waar het vakspecifieke taalgebruik in andere talen onder de loep wordt genomen. Het zijn doekjes voor het bloeden. Het zou doeltreffender en efficiënter zijn universiteiten en hogescholen de mogelijkheid te geven bepaalde vakken direct in een andere taal te onderwijzen, waardoor alle studenten later in verschillende talen kunnen communiceren over hun vakgebied. Het is echter aan de instellingen van hoger onderwijs om te bepalen in welke mate dat noodzakelijk is.

Het Vlaamse hoger onderwijs kende een lange strijd voor de vernederlandsing. Dat is een goede strijd geweest, met prachtige gevolgen voor de ontwikkeling van het Nederlands in Vlaanderen op wetenschappelijk en cultureel vlak. De vraag naar het taalgebruik in het hoger onderwijs wordt momenteel echter in een volstrekt andere context gesteld en moet ook daar een passend antwoord krijgen. Het is evenwel belangrijk dat we de verworvenheden van die initiële strijd onderkennen. We moeten het Nederlands als onderwijstaal blijven ondersteunen en ontwikkelen. Door de nieuwe 'context van internationalisering en globalisering van de maatschappij in het algemeen en van de wetenschap en de universiteit in het bijzonder, evenals in de context van de steeds toenemende uitwisseling van studenten, docenten en onderzoekers' (Jacques Willems, openingstoespraak academisch jaar 2000-2001, Gent) ontwikkelt er zich evenwel een nieuwe strijd, namelijk het gevecht om kwalitatief hoogstaand onderwijs voor onze studenten dat hen voorbereidt op een toekomst in onze snel veranderende maatschappij. In de wetenschappen is het Engels de lingua franca geworden. Dat wordt zeker nog versterkt door het toenemende gebruik

van het internet voor informatieverzameling en -uitwisseling. De vertrouwdheid met een andere taal (hoofdzakelijk het Engels, maar ook de kennis van andere 'grotere' talen blijft in verschillende vakgebieden noodzakelijk) is niet alleen nodig voor een sociaal gesprek, maar vooral voor professionele contacten.

Andere argumenten

Bij de uitwerking van het Bologna-concept is het zinvol om de tweede cyclus een grotere internationale dimensie te geven. Door de instellingen voor het hoger onderwijs in Vlaanderen meer mogelijkheden te geven op het vlak van het taalgebruik, zullen ze een grotere internationale status kunnen opbouwen.

Een belangrijke toepassing van de nieuwe technologieën is dat het hoger onderwijs ook via deze weg zal plaatsvinden. Studenten uit Vlaanderen zullen zich in de toekomst kunnen inschrijven aan virtuele universiteiten in het buitenland. Door het internationale karakter van die studieplaatsen zal de taal van dat onderwijs wellicht het Engels zijn. Vlaanderen moet een belangrijke speler blijven op het vlak van het hoger onderwijs. Daarom is het noodzakelijk dat de wetgever de universiteiten en hogescholen de mogelijkheid biedt om de nieuwe onderwijsmogelijkheden volledig te benutten.

De wetgeving in andere landen of regio's biedt duidelijk meer mogelijkheden aan het hoger onderwijs om te onderwijzen in een andere taal. Niet alleen in het kader van de komende Europese regeling m.b.t. de organisatie van het hoger onderwijs, maar ook door dit feit op zich, is een verbreding van de mogelijkheid tot het gebruik van andere talen in deze opleidingen raadzaam.

De huidige regeling aan de universiteiten en hogescholen stipuleert dat er tot 20 procent anderstalige cursussen mogen worden georganiseerd tijdens de tweede cyclus of het laatste jaar van basisopleidingen van één cyclus. De student heeft wel het recht om al zijn vakken van een basisopleiding in het Nederlands te volgen. Concreet zorgt dat ervoor dat het vooral de keuzevakken zijn die in een andere taal worden aangeboden. Het systeem van vaste opleidingsonderdelen en keuzevakken is echter steeds meer terrein aan het verliezen ten opzichte van een systeem met werkgroepen en modules. Tijdens de eerste jaren van een opleiding zullen er steeds algemene of inleidende cursussen worden gegeven, maar de zgn. 'master' opleidingen zullen zich steeds meer concretiseren in andere onderwijssystemen, waarbij er meer keuzes zullen wor-

den gemaakt door de student zelf. De 20%-regeling zal dan niet meer werkbaar zijn. Uit de meta-evaluatie van het hoger onderwijs in Vlaanderen onder leiding van prof. E. Mertens uit Nederland kwam als derde aanbeveling de vraag of de universiteiten niet meer aandacht zouden moeten hebben voor minder traditionele didactische werkvormen, geïnspireerd door internationale ontwikkelingen. De voorliggende wijziging van decreet biedt de universiteiten en hogescholen meer mogelijkheden om op deze vraag in te gaan.

II. Commentaar bij de artikelen

Artikel 1

Dit artikel behoeft geen commentaar.

Artikel 2

Met dit artikel wordt artikel 61 van het Universiteitsdecreet vervangen. Hiermee wordt een stroomlijning van de Vlaamse wetgeving i.v.m. het taalgebruik aan de universiteiten met de wetgeving van de ons omringende landen beoogd. Het verplicht tot niets, maar creëert wel mogelijkheden voor de onderwijsinstelling. Voorbeelden uit het buitenland leren ons dat er enkel opleidingsonderdelen in een andere taal worden gegeven als dat echt noodzakelijk is. Met de komende grondige wijzigingen van het hoger onderwijs op Europees niveau is het belangrijk om onze onderwijsinstellingen de nodige ruimte en vrijheid te geven opdat ze die trein niet zouden missen.

De bestaande regelgeving wordt uitgebreid met de regeling dat colleges die door niet-Nederlandstalig onderwijzend personeel in de eerste cyclus of door alle onderwijzende personeelsleden in de tweede cyclus worden gegeven, vanaf nu in een andere taal mogen worden gegeven. De student heeft evenwel steeds het recht om examens af te leggen in het Nederlands. Studenten kunnen anderzijds hun examens in een andere taal afleggen als het bestuur van de universiteit daarmee instemt. Er wordt, zoals in het vroegere decreet om begrijpelijke reden een uitzondering gemaakt voor 1°. De bestaande 20%-regeling wordt afgeschaft en vervangen door een open regeling. De opleidingsonderdelen die door Nederlandstalige hoogleraren worden gegeven in een andere taal, zijn evenwel onderworpen aan een door de universiteit zelf opgestelde

gedragscode. Aangezien de studenten afgevaardigd zijn (op grond van artikel 62 van hetzelfde decreet) in de raad van bestuur, zal er dus steeds rekening moeten worden gehouden met hun visie bij het opstellen van die gedragscode.

Het begrip ‘buitenlands’ wordt vervangen door ‘niet-Nederlandstalig’ om te voorkomen dat er in de toekomst hierdoor niet-Nederlandstalige landgenoten zouden worden uitgesloten.

Artikel 3

Met dit artikel wordt artikel 53 van het Hogeschooldecreet vervangen. Hiermee wordt een stroomlijning van de Vlaamse wetgeving i.v.m. het taalgebruik aan de hogescholen met de wetgeving van de ons omringende landen beoogd. Het verplicht tot niets, maar creëert wel mogelijkheden voor de onderwijsinstelling. Voorbeelden uit het buitenland leren ons dat er enkel opleidingsonderdelen in een andere taal worden gegeven als dit echt noodzakelijk is. Met de komende grondige wijzigingen van het hoger onderwijs op Europees niveau is het belangrijk om onze onderwijsinstellingen de nodige ruimte en vrijheid te geven opdat ze deze trein niet zouden missen.

De bestaande regelgeving wordt uitgebreid met de afschaffing van de 20 %-regeling. In het laatste jaar van de opleidingen van één cyclus kunnen er vakken worden gedoceerd in een andere taal als de lesgever een niet-Nederlandstalig onderwijzend personeelslid is. In opleidingen van twee cycli kan er door iedereen in de tweede cyclus in een andere taal worden gedoceerd. De mogelijkheid daartoe wordt geregeld door een gedragscode die het bestuur van de hogeschool vaststelt.

Zoals ook in het laatste lid van het oorspronkelijke artikel was gestipuleerd, behoudt een student altijd het recht om de examens in het Nederlands af te leggen (behalve natuurlijk de opleidingen die een vreemde taal tot voorwerp hebben). De decreetwijziging maakt het anderzijds mogelijk om over elk opleidingsonderdeel examens in een andere taal af te leggen als het hogeschoolbestuur daarmee instemt.

Het begrip ‘buitenlands’ wordt vervangen door ‘niet-Nederlandstalig’ om te voorkomen dat er in de toekomst hierdoor niet-Nederlandstalige landgenoten zouden worden uitgesloten.

Artikel 4

Dit artikel behoeft geen commentaar.

Ludo SANNEN

VOORSTEL VAN DECREET

Artikel 1

Dit decreet regelt een gemeenschapsaangelegenheid.

Artikel 2

Artikel 61 van het decreet van 12 juni 1991 betreffende de universiteiten in de Vlaamse Gemeenschap wordt vervangen door wat volgt :

“Artikel 61

De onderwijs- en bestuurstaal in de universiteiten is het Nederlands.

De volgende onderwijsactiviteiten mogen in een andere taal worden gegeven, gevolgd en geëxamineerd :

- 1° die welke een vreemde taal tot voorwerp hebben, in deze taal ;
- 2° die met betrekking tot opleidingsprogramma's specifiek ten behoeve van anderstalige studenten ;
- 3° die welke worden verzorgd door niet-Nederlandstalig onderwijzend personeel, overeenkomstig een door de raad van bestuur vastgestelde gedragscode ;
- 4° die welke geen opleidingsonderdeel zijn uit de eerste cyclus en indien de specifieke aard, de inrichting of de kwaliteit van het onderwijs daartoe noodzaakt, overeenkomstig een door de raad van bestuur vastgestelde gedragscode.

De studenten hebben het recht om in het Nederlands examen af te leggen over een opleidingsonderdeel, uitgezonderd deze bedoeld in het tweede lid, 1°. De studenten hebben het recht deze examens in een andere taal af te leggen onder de voor-

waarden van een door de raad van bestuur vastgelegd reglement.".

Artikel 3

Artikel 53 van het decreet van 13 juli 1994 betreffende de hogescholen in de Vlaamse Gemeenschap wordt vervangen door wat volgt :

“Artikel 53

De onderwijs- en bestuurstaal in de hogescholen is het Nederlands.

De volgende onderwijsactiviteiten mogen in een andere taal worden gegeven, gevolgd en geëxamineerd :

- 1° die welke een vreemde taal tot voorwerp hebben, in deze taal ;
- 2° die met betrekking tot opleidingsprogramma's specifiek ten behoeve van anderstalige studenten ;
- 3° die welke in het laatste jaar van de basisopleiding bestaande uit één cyclus worden verzorgd door niet-Nederlandstalig onderwijzend personeel, overeenkomstig een door het hogeschoolbestuur vastgestelde gedragscode ;
- 4° die met betrekking tot de tweede cyclus van de basisopleiding van academisch niveau en wegens de specifieke aard, de inrichting of de kwaliteit van het onderwijs daartoe geschikt zijn, overeenkomstig een door het hogeschoolbestuur vastgestelde gedragscode ;
- 5° die met betrekking tot voortgezette opleidingen en de posthogeschoolvorming.

De studenten hebben het recht om in het Nederlands examen af te leggen over een opleidingsonderdeel, uitgezonderd deze bedoeld in het tweede lid, 1°. De studenten hebben het recht deze examens in een andere taal af te leggen onder de voorwaarden van een door het hogeschoolbestuur vastgelegd reglement.".

Artikel 4

Dit decreet treedt in werking op 1 september 2001.

Ludo SANNEN
